

Den synnerliga

Fritänkaren

Nr. 221 Februari 2014

Tjugoandra årgångens tredje nummer

Innehåll i detta nummer:

Debuten i Traveller's Club	2
Kommentar till skolkrisen	4
Havergal Brians gotiska symfonier	7
Ahasverus minnen, del 131: <i>Vivören</i>	8
Några Cole Porter-filmer	11
En Shakespearenotis	11
Filmkapitlet	12
Milstenar, februari 2014	15
Påskbesvär, del 8: <i>Avslutning</i>	16
Tillbaka till Spiti, del 5: <i>Krisen</i>	17
Resan till Dzhongkhul, del 14: <i>Dzhongkhul</i>	18
Förseningsresa med komplikationer, del 3: <i>Mariannes synpunkter</i>	19

Fritänkaren ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månne, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Beteckningen *Fritänkare* är ursprungligen tysk och står för person som i religiösa och ideologiska frågor inte erkänner någon auktoritet och därför är kritisk och avståndstagande mot alla religiösa och ideologiska institutioner och framför allt deras eventuella dogmatik.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 – 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

Avgifterna har inte höjts på 10 år.

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från annat utland:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 3.2.2014

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 243

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet jämte andra

skrifter: www.fritenkaren.se

<http://hem.fyristorg.com/aurelio>

e-post-adress : clanciai@yahoo.co.uk

WSN 1652-0122

Debuten i Traveller's Club

I flera år hade man försökt få med mig i detta sällskap innan man äntligen lyckades. Som introduktion ombads jag hålla ett litet minutlångt framförande om mig själv, och i detta resenärssällskap, där även min far var medlem på sin tid, föll det sig naturligt att nämna något om mina förfäders brydsamma irrfärder, då inte minst historien om hur min farfar hamnade i Finland från Italien efter det förra sekelskiftet alltid förblir en historia väl värd att berättas.

Historien började med min farfarsfar Aurelio, som i Verona drev en mycket framgångsrik affärsrörelse, som försåg inte minst operor världen över med italienskt krimskrams, som gipsprydnader, spetsnäsdukar och annan krusidullrekvisita, vilket företag blomstrade så kraftigt, att min farfarsfar överarbetade sig och dog i hjärtslag endast 44 år gammal och lämnade då efter sig sin hustru Luisa med åtta barn, en företagsamhet som alltså straffade sig synnerligen orättvist.

Hans tre äldsta söner fick då den svåra uppgiften att fortsätta driva familjeföretaget och därmed försörja den omfattande familjen, och för att lyckas med detta delades de olika uppgifterna inom företaget upp mellan bröderna. Den tredje brodern var min farfar Ferruccio, som fick i uppgift att sköta familjens utländska kontakter och leveranser. Han blev familjeföretagets affärsresenär, och hans resor förde honom omkring i hela Europa, så att han upplevde sekelskiftesfesterna i Paris 1900 och även kom till Berlin och Sankt Petersburg och slutligen Stockholm, där han trivdes så bra, att han ville stanna där och försökte etablera sig. Där fanns då en omfattande italiensk invandrargrupp inom samma verksamhetsområde som han, nämligen enkelt hantverk, stuccoarbeten, gipskatter och allehanda krimskrams, där han lätt smälte in och kunde finna en mera pålitlig verksamhet än det alltmer upplösningstadda familjeföretaget.

När han som bäst trivdes där i Stockholm och planerade stadga sig kom det en orkester på turné från Verona, men denna orkester var inte vilken orkester som helst. Den bestod av 100 mandoliner och en cello, och det var deras gimmick att de skulle vara just 100 mandolinister och en kvinnlig cello. Deras turné skulle även omfatta Finland, men när de skulle ta båten över blev en av mandolinisterna sjuk och kunde inte följa med. Detta var en katastrof, då det var mycket viktigt att de skulle vara just ett hundra mandolinister. Min farfar kunde dock spela mandolin och tillfrågades om han kunde tänka sig att vikariera som den hundrade mandolinen. Han tackade ja och kom alltså på en höft med på en turnéresa till Finland som reservmandolinist.

I Finland begav det sig inte bättre än att han trivdes ännu bättre än i Stockholm och kom på intim fot med en familj Mickelsson, vars äldsta dotter (av två) han blev förälskad i. Han ville gifta sig med henne, men hon tackade nej. Då gifte han sig med hennes lillasyster i stället, min farmor Selma och följde därmed Mozarts exempel, som också blev förälskad i en äldre vackrare syster men nöjde sig med den yngre och fulare när skönheten gav honom korgen.

Därmed fastnade farfar Ferruccio i Finland och drev efter hand en exotisk affärsrörelse i Åbo, där det även förekom en italiensk invandrargrupp av hantverkare, främst den alltjämt blomstrande familjen Casagrande, som fick honom att känna sig som hemma. Han fick emellertid ständiga ekonomiska problem, hans affär "Venetianska Magasinet" råkade vid ett tillfälle ut för en brand utan att vara försäkrad, vilket nästan ruinerade honom, varför hans enda barn och son, vår fader Aurelio, föresatte sig att i livet till varje pris skaffa sig en säker ekonomi som grund för sitt planerade familjeliv.

Han hamnade i pappersbranschen och arbetade efter kriget för Finska Pappersbruksföreningen i Helsingfors och studerade på egen hand spanska för att bättra på karriären. Detta ledde till resultat, så att han fick göra flera affärsresor till

Sydamerika, främst Colombia, mot slutet av 40-talet och lyckades bland annat ro hem en för både Finland och Colombia mycket givande utbytesaffär, då Finland saknade kaffe och Colombia saknade papper. Affärsöverenskommelsen innebar att ingendera mera skulle lida brist på någondera.

Detta ledde till att han av Finska Pappersbruksföreningen 1952 fick erbjudandet att i Buenos Aires överta posten som verkställande direktör för Finland-Sydamerika-linjen när den tidigare chefen Tavaststjerna ville komma hem till Finland. Detta var det tillfälle han hade väntat på, så han tackade ja, och meningen var att han med sin familj om hustru och fyra barn sedan skulle bli i Argentina, som då var världens rikaste land med södra halvklotets största metropol. Att det inte blev så berodde på den fatale presidentdiktatorn Juan Peróns deklinerande politik efter Evitas frånfälle 1952, när han mer och mer glömde bort landets fromma för att i stället jaga småflickor. Hans fatalaste politiska misstag var att nationalisera utländska bolag, som även Finland-Sydamerika-linjen drabbades av. Plötsligt en dag utan förvarning fann sig vår far arbetslös med fyra barn i fel ända av världen. Efter tre år i Buenos Aires kände han sig lurad av sina arbetsgivare och ville inte återvända till Finland. Han sökte en annan plats i världen och fick ett erbjudande av Möller & Rothe, pappersexportörer med kontor i New York, Genève och Göteborg, av vilka tre arbetsplatser han valde Göteborg.

Därmed hade hans resor bara inletts. Nästan årligen fick han för detta kompani göra affärsresor som vanligen räckte i tre månader, under de första tio åren bara till Latinamerika men sedan även till Orienten i alla länder mellan Grekland, Iran och Kenya. Även efter sin pensionering 1972 valde han att fortsätta arbeta på halvtid, och även om han definitivt lade sina affärsresor åt sidan vid sin slutgiltiga pensionering 1977 vid 68 års ålder fortsatte han likväl årligen resa åtminstone till Italien. Den sista resan gjorde han med sin hustru dit efter deras guldbrylllop 1992 då han var 83 år fyllda – nio månader senare var hans livs resa fullbordad, men han hade då redan fått uppleva hur jag på sätt och vis börjat ta vid där han slutade, framför allt med de årliga resorna till Italien men även till andra mera avlägsna länder, som han själv aldrig drömt om.

Mitt resande började egentligen 1989, när ett nyckelbensbrott gjorde mig oduglig till arbete och jag behövde ta ledigt. Jag satsade då på en Inter Rail-biljett för hela Europa och lyckades inom en månad avlägga besök i samtliga medelhavsländer från Istanbul till Lissabon. Dessa årliga Inter Rail-resor blev sedan en vana, men 1992 vågade jag mig även till Egypten och i november för första gången till Indien och Himalaya. Att resa dit en gång om året blev sedan även det en vana. Sedan dess har jag 30 gånger återbesökt dessa världens högsta och vildaste nejder, allt oftare två gånger om året.

Det visade sig att inte många i *Traveller's Club* var välbekanta med dessa nejder när jag visade bilder därifrån, medan flera hade varit i Pakistan och Bhutan och även på lägre höjder i Indien och haft lika förträffliga erfarenheter därifrån som jag på högre nivåer.

Även mina tre äldre syskon, bosatta utomlands sedan många år, är vittberesta, liksom nästan alla i min familj, då min syster sedan +30 år är i Amerika, mina bröder sedan nästan lika länge i Danmark, mina brorsdöttrar i Amerika och Australien, en moster i Canada sedan 50-talet, en kusin i Nya Zeeland, min mors enda kvinnliga kusin i Australien, en småkusin i Wien och så vidare, medan dock merparten av min ursprungliga familj hållit sig kvar i Verona – bara en av dem kom bort därifrån, min farfarsfar, som började sin karriär som rödskjorta och soldat i frihetskriget för Italiens enande under Garibaldi.

En annan soldat och förfader var med Napoleon som kapten i armén i det ödesdigra fälttåget mot Moskva men kom tillbaka till Verona levande, liksom även min fars kusin, även han kapten, medan 95% av hans italienska bataljon skickad av Mussolini mot Moskva ligger begravda vid Jasnjaja Poljana, Leo Tolstojs gamla fädernegods.

Kommentar till skolkrisen

”Folkskolan var för mig en ingång till basala kunskaper, som behövdes för att lära mig om allt, inklusive att jag också fick vara den som jag var. Jag har aldrig mått dåligt, och aldrig blivit hindrad i mitt tänkande av den skolan. (Myten om) den gråa massan stämmer inte. Idag, med alla friskolor, och med massor av alternativ till utbildning, ser jag en fara, för de flesta vill bli kända, via TV, på studs, utan utbildning. Vi, födda på fyrtiotalet blev ju ändå individualister, alla på sitt sätt, men alla med folkskolan i bakgrunden.”

Med all respekt för folkskolan, som jag aldrig hade något ont av, tvärtom, så länge den varade tyckte jag det var roligt att gå i skolan, vilket är det bästa betyg ett skolsystem kan få. Om eleverna inte tycker det är roligt att gå i skolan är det fel på skolan.

Det var den så kallade enhetsskolan som inledde krisen, en visserligen välbehövlig och berömlig reform som dock i likhet med de flesta reformer gick för hårt fram och kastade ut barnet med badvattnet. Man höll god min så länge det gick tills det inte gick längre.

Så länge högstadiet varade var det egentligen inga problem, även om vissa störande inslag kunde noteras, men när det kom till Det Nya Gymnasiet 1967 blev det kritiskt.

Vad som hände under Olof Palmes tid som skolminister var, att hela skolsystemet radikalt förändrades från att ge eleverna en kvalificerad och användbar utbildning och betjäna dem med den kunskap de ville ha, till en sluss för inlemmandet av massorna i ett socialistiskt enkelriktat samhälle vars ideologi de skulle uppfostras till att omfatta och vara underdåniga. Redan 1966 satte skolministern öppet Karl Marx och Lenin på en idolpedestal, demokratins värsta fiender före Hitler, vilket borde ha uteslutit honom från möjligheten att avancera vidare. I stället fick han fria händer, och hans preliminära medel för att rikta massorna blev skolan, som degraderades från landets huvudsakliga kunskapsförmedlare till dirigerandet av lydiga medborgare in i den socialistiska fällan. I stället för att ställa kunskapskrav på eleverna skulle skolan bara fösa dem genom klasserna och utesluta möjligheten att gå om klasser för dem som samlat otillräckliga kunskaper för att gå vidare. De skulle bara gå vidare med eller utan kunskaper, och det är först 50 år senare man börjat inse att detta visade sig menligt för både skolan och samhället, när man finner sig stående inför det oundvikliga resultatet av ett färdigt klåparsamhälle.

Personligen revolterade jag mot detta med att helt sonika avbryta min skolgång mitt i Det Nya Gymnasiets första årskurs för att inte återuppta studierna förrän åldern gav mig tillträde till Vuxengymnasiet, där studietempot var lika hårt och krävande som givande. Gymnasiekurserna i huvudspråken franska och engelska avklarades på två terminer, italienska, ryska och latin på tre, grekiska två, och så vidare, bland andra erforderliga ämnen för gymnasiekompetens, men även här märktes snedvridningen i vinklingen av ämnena, främst historia, för att passa in i den rådande socialismen. Detta var mina egna erfarenheter fram till 1976.

Det är detta samhälle som varit mitt huvudproblem i livet. Som vägrare av politisk behörighet, anpassning och falsk korrekthet passade jag aldrig in, allra minst som konstnär, då historia, det ämne som intresserade mig mest, nästan uteslutits ur det vanliga folkmedvetandet, och andra viktiga allmänbildningsämnen, som geografi och religion, förpassats till det socialistiska skolsystemets soptunna benämnd o.ä. eller ”onödiga ämnen”. Som musiker skulle man ägna sig åt modern musik, villigt delta i

framförandet av sådan och aldrig kritisera rådande tendenser, medan klassisk enkelhet och skönhet var ”ute”. Ännu värre var det ställt med litteraturen. Allt skulle vara modernistiskt, språkvård var betydelselöst mot ”uttrycksfullheten”, grammatik var onödigt, och det enda väsentliga var ”hur” man skrev, medan innehållet var utan betydelse mot den i allmänhet icke existerande formen, som skulle vara så lös som möjligt. Höll man sig till gamla ideal var man omodern, urmodig och framför allt osäljbar. All kvalitet föll på det sistnämnda, då kvalitet var synonymt med ”överkurs”.

Det var skräpkulturen som tog över, massflödet av nonsens för konsumtion och slängning, och fäste man större vikt vid beständighet och allmängiltig tidlöshet föll man hopplöst mellan alla stolar. Det enda man kunde göra åt saken var att fortsätta arbeta envist på egen hand för vad man trodde på och fann värdefullt och väsentligt och hellre acceptera isolering än delta i skräpkulturens syndaflod av dagsländeprodukters fåfänga och förgänglighet.

Ett typiskt symptom på dagens samhälle manifesterade sig under min senaste utdelning av *Fritänkaren*. Jag brukar leverera personligen till personer åtkomliga inom centrala staden både för att spara porto och besvär samt för att de skall få den fortare, då snigelposten är som den är, men numera krävs det koder vid nästan varje dörr, och dessa koder förnyas och byts ständigt ut. Vid en port med ny kod försökte jag kontakta de inneboende genom deras olika porttelefonkoder, tills en ung man som skulle in avbröt mig och frågade: ”Vad håller du på med?” som om jag var en inbrottstjuv. Jag förklarade vad jag höll på med, nämligen distribution av en kulturtidskrift, och bad honom ge mig den nya koden, då den gamla jag haft inte gällde längre. Han vägrade. Som misstänkt utdelare av en kulturtidskrift till prenumeranter var jag lika *persona non grata* som en inbrottstjuv och skulle till varje pris hållas på avstånd, och när han själv tryckte in koden blockerade han avsiktligt min möjlighet att se vad för kod han tryckte med att demonstrativt ställa sig i vägen. Jag blev motvilligt insläppt med det övertydliga budskapet att jag inte var välkommen och helst inte skulle visa mig där mera. Detta var inte första gången något sådant händer i vårt sköna nya ihjälparanoiserade kodsamhälle utan är snarare regel än undantag.

Till årets inledande träff i Göteborgs Skrivarsällskap hade vi ett förtjänstfullt besök av Lina Ekdahl, som berättade om sitt skrivande och illustrerade detta med att läsa upp egna dikter. Hon berättade också den märkliga historien om hur hon blev antagen av ett förlag. Som alla andra skickade hon in under årtal utan respons, men vid ett tillfälle blev hon kontaktad av ett förlag, som bad henne skicka in sina senaste dikter. ”Men ni har ju alldeles nyligen refuserat dem,” svarade Lina. ”Skall jag då skriva om dem eller bearbeta dem?” Nej, hon behövde bara skicka in dem som de var – och blev antagen, fastän exakt samma diktsamling blivit refuserad av det förlaget tidigare.

En annan etablerad författarinna, numera bortglömd, blev antagen på följande sätt. Även hon skickade in sina alster under årtal, som alltid mötte kritik och invändningar, men till slut beslöt förlaget att blunda för hennes fel, då hon ändå var politiskt korrekt, brydde sig inte ens om att granska manuset utan publicerade det som det var. Hon förblev sedan etablerad under resten av sitt liv och kom ut med många böcker, som få känner till idag.

Kvalitet, arbetsprestation, kunskaper, själsförmögenheter och meriter betyder alltså ingenting i förlagssammanhang, utan den avgörande faktorn är om man har tur eller inte. Högst en författare av hundra blir antagen, är man det minsta svår har man ingen chans, och de flesta av de antagna blir aldrig mer än dagsländor.

Vid ett tillfälle försökte jag pröva andra vägar, då en god vän rekommenderade mig att försöka med Göteborgs Universitet, som entusiastiskt uppmuntrade ett föreslaget

projekt och lovade publicering vid slutresultat, men när det kom till kritan och projektet var avslutat efter fyra års idogt arbete backade universitetet ur och drog ett streck över det givna löftet, som om det aldrig varit givet. De föreslog i stället att jag skulle söka in till en kurs i litteraturhistoria, vilket jag lydigt gjorde men blev inte antagen, då antagningen inte utfördes genom prov utan oberoende av kvalifikationer genom lottning. Detta var 1988.

Det var bara att fortsätta arbeta gratis för vad man trodde på och satsa på kvalitet i idealismen och nöja sig med en liten krets av de närmast sörjande som läsare, men så länge man arbetade med nyskapande verksamhet, även om det hela livet varit utan kompensation, var man åtminstone hederlig.

Här kommer litet annan hälsosam samhällskritik, som dess värre, liksom insikten om det svenska skolsystemets falissemang, kommer 40 år för sent.

”När förbudstiden upphörde i Amerika så trädde en överenskommelse mellan nazisten Joe Kennedy, Lucky Luciano från Murder Inc. och den vida beryktade Meyer Lanski och den tillträdande Rooseveltadministrationen i kraft. Troligen var denna överenskommelse baserad på draghjälp vid 1932 års presidentval och även vid kommande valrörelser så länge överenskommelsen ifråga gällde. En hel del av vad jag skriver nu kan man faktiskt extrapolera fram från Kennedymorden och andra händelser på sextioalet, det decennium då mitt eget politiska intresse väcktes på allvar. Vad var då denna överenskommelse? Att narkotika skulle bli det nya förbjudna som skulle förse den organiserade brottsligheten på alla nivåer i samhället med en outsinlig inkomstkälla av aldrig tidigare skådat slag, inte ens när det Brittiska Ostindiska Kompaniet härjade som värst. Ser man Gudfaderfilmerna så förstår man att det onda geniet Meyer Lanski, "maffians bokhållare", använde sitt spelimperium som täckmantel för att bygga upp denna nya verksamhet. Lanskis barndomsvän Luciano som inte heller var dum tillhandahöll eldkraft så att det räckte och blev över. Joe Kennedy hade alla politiska kontakter som någonsin skulle behövas och även i övrigt precis de kontakter med det allra värsta, mest degenererade avskummet bland "the very best people", de som skulle komma att bli globaliseringens och den nya världsordningens tillskyndare, som gangstervärlden behövde. Nu hoppar vi hastigt och lustigt till femtioalet. Nya aktörer har tillkommit. George Herbert Walker Bush, Zapata Oil. Aristoteles Onassis, redaren. "The French connection". De amerikanska underrättelsetjänsterna och deras svarta operationer. CIA:s användande av Vietnamkriget för att ta kontroll över den Gyllene Triangeln. Hur narkotikahandeln skapades, byggdes upp, organiserades och kontrollerades. Här är Latinamerikas femtioåriga resa från idyll (nästan) till Gangland (typ) ett bra exempel. Opiumhanteringen i Afghanistan och angränsande områden ska vi bara inte tala om. En tydligare illustration av vem som är Mr. Big finns bara inte. Och vad har George H. W. Bush, Bill Clinton, George W. Bush och Barrack Obama gemensamt? Ett förflutet i narkotikabranschen! Världens ledande affärsverksamheter:

1. Vapenhandel
2. Narkotika
3. Olja

Har mänskligheten en framtid så består den av en annan sorts resa än ett fritt och accelererande fall ner i den Nya Världsordningens mörka avgrund!”

- en riddare av Kronhusgatan

Kommentar. Ingenting underbläste narkotikahandelns resulterande explosion av kriminalitet mer än den urskiljningslösa kriminaliseringen av all narkotikahandel, så att tanklösa ungdomar fick sina liv förstörda för att de prövade på någonting eller hade

någonting på sig och mer eller mindre sedan tvingades till ett kriminellt liv, vilket pågick i femtio år ända fram till våra dagar, när man först äntligen börjat vakna upp till den fatala verkligheten av detta absurda missbruk av lagen för att förstöra enkelt folks liv i samband med att hampans medicinska egenskaper äntligen börjat tas på allvar och uppmärksammas. Politikerna fattade inte, att genom att kriminalisera cannabis multiplicerades dess attraktivitet, då ingenting är så spännande som det förbjudna. Följden blev vad den måste bli: den globala drogkriminaliteten exploderade och blev världens mest lönsamma kapitalism efter vapenindustrin.

En annan notis av vår väl informerade riddare:

Citat från Jüri Lina, ”Under Skorpionens tecken”, senaste utgåvan sidan 21:
”Enligt den italienske historieprofessorn Agostino Borromeo vid La Sapienzauniversitetet i Rom visar siffrorna ur de påvliga arkiven att av drygt 130,000 personer som greps i Spanien under nästan 400 års inkquisition bara drygt hälften dömdes. Av dessa avrättades endast 2300 (1,8 procent). Merparten av dessa dåd var straffbara även enligt det världsliga systemet. Tortyr användes i mindre än tio procent av fallen. Bland de avrättade fanns endast 59 personer som dömts för häxeri (Borromeo, ”L’Inquisizione”, Rom 2003). I Tyskland dömdes och brändes minst 25,000 häxor av de världsliga myndigheterna. I Schweiz 4000. I Danmark och Norge brändes 1359 häxor på bål. I Sverige flera hundra. Totalt brändes i hela Europa 100,000 människor som häxor.” Vad säger oss detta? Jo, att under och efter den så kallade reformationen (VEMS ”Reformation”?) drabbades nord- och västeuropa av en våg av terror (Frankrike under krigen mot hugenotter och andra olikänkare och återigen efter 1789, det återkommer vi till).”

Den hysteriska häxjakten var alltså betydligt mera omfattande i protestantiska länder än i de katolska, medan inkquisitionen alltid med förkärlek framhållits som ett skräckexempel på katolicismen i den protestantiska propagandan mot densamma.

Vilket naturligtvis inte ursäktar albigenserkorståget eller några kättarförföljelser (ex. Giordano Bruno) bedrivna av den katolska kyrkan, för att inte tala om indianutrotningen i Latinamerika, men protestanterna var faktiskt inte bättre utom på att skylla ifrån sig på katolikerna och judarna.

Detta apropå individualism, människans oinskränkta rätt till densamma och demokratins problematiska tendens till att förfalla till demokratur.

Havergal Brians symfonier

De är 32 till antalet, och av dessa tillkom de flesta efter att han var 80 år. Han levde 1876-1972, blev alltså 96 år gammal och beskrev en mycket ovanlig karriär som tonsättare. Han kom från Shropshire i västra inre England nära Wales, alltså från samma hemtrakter som Edward Elgar och flera andra engelska kompositörer, och blev tämligen berömd redan vid 30, då han uppmärksammades av Henry Wood, som tog upp hans musik till sina promenadkonserter i Albert Hall. Han fick genast en musikförläggare och hade en lovande karriär serverad framför sig, som han aldrig följde upp. Man har alltid frågat sig varför. Antagligen var han för blyg och försynt för att vara funtad till att hävda sig – han var motsatsen till en exhibitionist.

Han gifte sig dock vid 22 och fick fem barn men bedrog sin hustru med en tjänstepiga – på det amorösa området var han en svag karaktär. Emellertid erbjöds han ett stipendium på livstid som kompositör redan vid 31 års ålder (vilket ju också hände Sibelius), som gjorde det möjligt för honom att oinskränkt kunna ägna sitt liv åt att komponera oberoende av inkomster. Det kom från privat håll, och välgöraren Herbert Minton Robinson väntade sig väl att Brian skulle bli framgångsrik, medan Brian i stället ambitiöst inledde komponerandet av ett flertal

omfattande körverk och symfonier som det aldrig blev något av, då han i stället hängav sig åt utsvävningar och resor till Italien. Liksom Rossini förföll han till en omfattande partiskhet för god mat.

Hans äktenskap sprack efter 15 år ehuru han aldrig skilde sig, och han inledde sitt andra äktenskap med tjänstepigan först 20 år senare efter den första hustruns död. De hade då dock levt som man och hustru i 20 år, vilket givit honom fem nya barn. Det var egentligen först efter 1940 han började ägna sig åt komponerandet på allvar, när han redan var långt över 60, en ålder som de flesta andra kompositörer slutat komponera vid.

Hans första symfoni, den 'Gotiska symfonin', som klassats som världens längsta symfoni och med kör dessutom, uruppfördes delvis först 1961, medan den dock komponerats redan mellan 1919 och 1927, men i sin helhet uppfördes den för första gången först 1966. Den var tillägnad Richard Strauss, som fått läsa den och fällt berömmande ord över den. Om tekniken är ganska mycket Strauss påminner den dock mera om Mahler i sin expressionistiska suggestivitet med mycket intressanta rytmiska kryddningar. Först efter hans död 1972 har intresset för hans musik börjat vakna mera allmänt. Leopold Stokowski visade intresse för hans symfonier, 1973 uruppfördes hans 28-e symfoni vid ett unikt tillfälle, Stokowski var då lika gammal, 91, som den nyss avlidne kompositören, och sedan dess har långsamt intresset för denne 'gotiske' kompositör vaknat mer och mer. Dock känner ännu nästan ingen till honom i Sverige.

Abasverus minnen, del 131: Vivören.

Efter det första världskrigets fyraåriga världsbrand strandade mängder av mänskliga vrak i Paris, och det var av synnerligt intresse man gick där ibland dem och botaniserade bland diverse fullständigt vilsekomna öden. Det var hjärtbrustna fransmän, då Frankrike vunnit kriget genom att förblöda, det var desillusionerade engelsmän som ångrade att de inte blivit pacifister från början, det var hela gräddan av den ryska aristokratin, brutalt uppryckt med rötterna och medvetet berövade sitt existensberättigande, och det var unga vilda fullständigt lössläppta amerikaner. Till de senare hörde sådana som Hemingway och den groteskt maskulina Gertrude Stein, den redan då fascistiske Ezra Pound och diverse andra malplacerade och misslyckade excentriker, men till dessa hörde också en och annan musiker.

En av dem hade tagit tjänst i Främlingslegionen och utsatt sig för de värsta dödströtsande utmaningarna i Marocko och vid ett tillfälle fått ett bombat hus över sig och illa skadat benet, så att han gick med käpp men var inte mindre äventyrslysten fortfarande för det. Han hade fört ett vilt utsvävande liv redan före Amerikas ingrepp i kriget och var i Paris beryktad för sina homosexuella vidlyftigheter. Bombningen hade något reducerat hans kapacitet men ingalunda som musiker, och under sin tid vid Yale hade han komponerat 200 sånger, sades det. Hans familj hade tvingat honom till Yale för att studera juridik och bli advokat, men i Yale hade han huvudsakligen missat alla tentor för att bara sitta vid pianot, leda körer, delta i spex och hitta på sånger för tillfälligt men festligt bruk. Det var övertydligt att han bara dög till att ägna sig åt musik, och bara stolliga borgarbrackor kunde över huvud taget umgås med idén att det kunde bli något av honom.

Hans räddning var en professor vid Yale som var likadant funtad som han, och frågan är om det var han som förförde professorn eller professorn som förförde honom. Det torde ha varit ömsesidigt. Även professorn försummade sina plikter för sina körer och allehanda musikaliska upptåg och blev åthutad av ledningen för detta, så att han till och med fick avsked men förekom detta med att begära avsked själv, och blev sedan sin unge vilde musikaliske lärjunges mentor och vägledare inom showbusinessbranschen i stort för hela resten av deras gemensamma liv.

I Paris delvis på kryckor kom han emellertid under fund med att han måste trappa ner en aning på sina sexuella vidlyftigheter och råkade då där på en mycket lämplig amerikanska, åtta år äldre än han själv, förmögen och med alla goda kvaliteter, som gärna kunde tänka sig att ta sig an honom. Han var mycket väl medveten om att hans parisiska leverne aldrig skulle kunna

tolereras i Amerika, där var en karriär med hans ovanor omöjlig och otänkbar till och med som musiker, varför han började laborera med idén att gifta sig med denna toleranta och liberala rika dam med god samhällsställning för att skaffa sig en acceptabel social fasad. Den förträffliga Linda Lee var villig att ställa upp, så hans enda problem var hans eget samvete med dess alltför intima medvetenhet om hans definitiva oförbätterlighet. Det var då jag kom in i bilden.

Vi hade redan hunnit bli bekanta med varandra under ett ansevärt antal krogbesök och gemensamma vistelser vid oräkneliga barer, varunder han gradvis fattat ett allt större förtroende för mig. Till slut vågade han komma fram med sin pinsamma belägenhet och dess prekära fråga: Skulle han med sin alltför dåliga karaktär kunna med att gifta sig?

Den ekivoka situationen intresserade mig, den nya tidsepoken efter det första världskriget, som sopat bort all puritanism och social stelhet med normer och religiösa skrupler i en syndafloed av desillusioner och lössläpplighet som kompensation, möjliggjorde sociala revolutioner och experiment av aldrig tidigare skådad omfattning, vilket redan den ryska revolutionen brakat igenom i visandet av vägen av, så jag försökte ställa mig så positiv som möjligt. "Vad är problemet?" frågade jag.

"Problemet är att jag vet att jag inte kommer att kunna bättra mig. Jag kommer alltid att vänsterprassla med granna unga män."

"Är hon med på sådana noter?"

"Hon är med på vilka noter som helst."

"Vad är då problemet?"

"Hon är alltför god för mig och inser inte att det måste sluta illa."

"Varför måste det sluta illa?"

"Jag kan inte bärga mig. Jag måste ha mer hela tiden. Jag kommer aldrig att kunna nöja mig med någonting. Min livsaptit är större än jag själv och mera omfattande än vad jag själv kommer att kunna klara av. Det måste bli kriser och sammanbrott. Jag kan aldrig bli en hemmakarl eller åstadkomma något tryggt familjeliv, antagligen kommer jag aldrig att kunna få barn med henne, hon är ju så gammal redan, och samtidigt drar jag mig för att medvetet lura henne in på min ansvarslösa väg. Jag kan ju aldrig älska henne mer än som god vän, min böjelse är helt åt det andra hållet, det är bara unga vackra män som kan tillfredsställa mig sexuellt om ens de, bara andra karlar är maskulina och kraftiga nog åt min aptit, och om jag då gifter mig med henne för att få en socialt användbar fasad och bli respekterad i Amerika känns det en aning som att jag utsätter henne för ett själviskt och medvetet bedrägeri. Hon är för god för att jag skulle vilja lura henne."

"Då måste jag fråga: Varför vill hon gifta sig med dig?"

"Det ser faktiskt inte bättre ut än att hon älskar mig."

"Är hon fullt medveten om ditt andra eller sämre liv?"

"Naturligtvis måste hon sättas in i den fullständiga bilden, som aldrig kan bli bättre, bara värre."

"Och det accepterar hon?"

"På ett villkor."

"Nå?"

"Hon är ambitiös för min del. Hon uppskattar verkligen musik och vill göra allt för att främja och uppmuntra den, men hon vill då att jag ska studera vidare och lära mig komponera mera seriöst, symfonier och sådant."

"Går inte det då?"

"Jag vet inte. Jag är bra på sånger, jag kan skaka fram hur förträffliga sådana när som helst ur ärmen till vilka texter och tillfällen som helst, jag älskar shower och vill helst bara ägna mig åt sådant, men om jag måste studera kontrapunkt och ta kompositionslektioner för svåra franska mästare är jag rädd att jag kommer att tappa stinet."

"Har du sagt det till henne?"

"Givetvis. Hon vill ändå att jag ska försöka, och då vill hon gärna gifta sig med mig."

"Ja men ge det då en chans. Våga försöket. Vad har du att förlora? Din musik är medfödd, den kan du aldrig förlora, och även om du lär dig kontrapunkt och avancerad

kompositionsteknik kan du alltid falla tillbaka på dina melodier, om jag dock tror liksom du att det är det enda du alltid kommer att vara bäst på.”

”Tack för det. Då vågar jag försöket.”

Och han linkade ut på sin käpp för att träffa sin flamma och våga gifta sig med henne, vilket de ganska snart gjorde. Resten är historia. Han studerade för Vincent d’Indy, César Francks favoritlärjunge, men det blev aldrig något av hans allvarligare komponerande, medan Linda Lee fick stå ut med hans hektiska showliv, som i princip inte gav dem något liv gemensamt, men tack vare henne blev han faktiskt fullt ut accepterad i hela Amerika, som bara såg den vackra fasaden av deras lyckliga äktenskap medan han alltid var på jakt efter nya granna unga män, helst dansörer. Han var och förblev oförbätterlig, och hon stod ut med det, tills de började bli till åren komna. Han lyckades bibehålla sig i tämligen god form kanske just genom sitt övningsrika liv, medan hon som kvinna tyvärr inte kunde hindra att hon åldrades. Hon var ju dessutom åtta år äldre, och en dag fick hon, som han mycket riktigt hade förutsett att en dag måste hända, nog och flydde fältet tillbaka till Europa för att stanna i Paris. Själv drabbades han samtidigt av dödsfall i familjen som tvingade honom hem till lyxlivet ute på landet kring Chicago, där han försökte komma bort från familjebekymren med att hänge sig åt ridning. Under en sådan råkade han ut för en svår ridolycka, hästen stegrade sig och störtade, kastade honom ur sadeln och föll sedan över honom och krossade båda hans ben. När det blev fråga om amputation fick Linda Lee nog och kom hem igen. Hon kanske förstod att hon äntligen hade vunnit honom. Han skulle aldrig mer jaga efter granna unga män, som aldrig mer skulle visa honom något intresse utom som krympling. Han lyckades behålla benen men inte mer. Han kunde inte använda pedaler när han satt vid pianot, så hela resten av hans liv blev en jämmerdal av benplågor, men han gav sig inte. Han fortsatte ändå komponera, i två år kämpade han för att hans största musical skulle komma på scen och lyckades slutligen, vilket var hans livs seger över sitt öde, men sedan var han slut. Linda Lee dog av lungcancer vid 70 år, hon hade rökt i hela sitt liv och klarat de sista tjugo åren i princip utan lungor, och han överlevde henne i tio år – i rullstol med ett ben amputerat.

Hade hans liv kunnat bli lyckligare? Hade han inte drabbats av ridolyckan vid 46 hade han sannolikt fortsatt sitt vilda liv och konsumerat sig själv långt tidigare, men han hade inte fått prestera sin heroiska bragd att övervinna sin invaliditet med att alltid lyckas överträffa sig själv, till och med inom ett så självförbrännande område som *showbusiness*. Min glade vivör från Främlingslegionen i Paris 1918 den oförbätterlige Cole Porter blev 73 år, men nästan alla hans melodier blev odödliga och kommer alltid att vittna om hans oerhört starka livsmagi.

Några Cole Porter-filmer

Det är senare i år 50 år sedan hans bortgång, varför det är lämpligt att fira hans minne. Det gjordes två filmer över hans liv, den första medan han ännu levde, med Cary Grant i huvudrollen mot Alexis Smith, som gör ett mycket trovärdigt porträtt av Linda Lee, medan filmen *"Night and Day"*:s bärande gestalt är den livs levande professor Monty Woolley, som spelar sig själv, och det är en underbar personlighet, full av charm och espri, som man kan förstå att betydde allt för Cole Porters karriär och framgång – han följde i stort sett med från början till slutet, och han måste ha njutit av att få spela sig själv på vita duken i denna hyllning till musicalmästaren, medan denne var som djupast nere efter förlusten av sina bens användbarhet.

I den andra filmen, som gjordes för bara något tiotal år sedan, är det Kevin Kline som spelar den oförfärlige musikanten, och även om denna film är betydligt mera realistisk, inget förskönande av någon karaktär förekommer, så saknar man mycket av den verkliga Cole Porter i denna film, som Cary Grant lyckades göra mera rättvisa. Det är inte samma tempo, inte samma musikaliska pregnans, och framför allt saknas den outhärlige professor Monty, som här bara är en tämligen flyktig och intetsägande biroll. Med all sin Hollywoodförsköning av detta livsöde framstår dock *"Night and Day"* som betydligt mera övertygande och närmare den musikaliska sanningen än det senare ganska melankoliska försöket att gå in på Porters verkliga förhållanden. Här är det Ashley Judd som gör Linda Lee, även hon gör väl ifrån sig, och man får här följa med henne ända fram till hennes död. Båda filmerna rekonstruerar tämligen detaljerat den svåra ridolyckan, men det är ungefär det enda i vilket de liknar varandra. I *"Night and Day"* fästs den största vikten vid musiken och showerna, dansnumren är överväldigande i betagande prakt och har man tydligt satsat allt på, medan just denna viktiga del i Cole Porters liv nästan fuskas bort i den senare *"De-Lovely"*, som filmen heter, där framförandet av *Begin the Beguine*, Porters kanske mest berömda sång, fullständigt förvanskas och till och med ges fel harmonier. I *"Night and Day"* försöker man hedra den med att så gott det går återge den ursprungliga sättningen med kostymer och allt, medan ingen besvikelse är större i *"De-Lovely"* än misslyckandet med denna stjärnmelodi.

Den bästa Cole Porter-filmen är emellertid något helt annat, nämligen den förträffliga filmatiseringen av hans sista stora musikal *"Kiss Me Kate"* med Howard Keel och Kathryn Grayson i huvudrollerna, praktfullt flankerad av Ann Miller som subretten och en hel drös av andra förträffliga artister i kulisserna. Uppsättningen är överdådig i sin sprudlande kreativitet och fantasi, och särskilt imponerande är dräkterna – man har verkligen öst på, medan dock dansnumren är kronan på verket. Den sista baletten, med den senare framstående koreografen Bob Fosse som en av dansörerna, är fullkomligt förödande i sitt makalösa överdåd. Detta måste vara en av de bästa musikalfilmer som har gjorts och som man alltid med fröjd då och då kan återvända till. Roligast är de båda torpederna, som hemsöker teatern för att kräva Ann Millers fästman på hans spelskulder, och som bland annat framför det dråpliga sång- och dansnumret *Brush Up Your Shakespeare* – bland ett flertal andra outslitliga sånger ur samma travesti på Shakespeares "Så tuktas en argbigga", som *Wunderbar* och framför allt *So in Love*.

En Shakespearenotis

Några nya Shakespeareböcker har utkommit som recenserats i Svenska Dagbladet (3.1.2014). Ur recensionen:

"Så den ständigt återkommande frågan: skrev Shakespeare verkligen sina pjäser? Maguire och Smith avfärdar spekulationerna med att konstatera att tar man dem på allvar måste man negligera de fakta som finns tillgängliga om Shakespeare och i stället koncentrera sig på att fylla ut de tomrum där man inget vet. Peter Brook jämför argumentationen med en brottmålsadvokats, som vet vad hans plädering skall gå ut på och som med alla medel söker

argument för att komma dithän. Brook säger att hela idén att Shakespeare inte skrev sina verk är utslag av hejdlöst snobberi.”

Ur svaret: ”Det är det gamla vanliga argumentet att avfärda alla alternativa Shakespeareteorier med att stämpla dem som snobberi utan att ens undersöka dem ordentligt, vilket om något torde vara rent snobberi, men sådana är stratfordianerna.”

Stratfordianerna kan lugnt avfärda alla forskningar om andra tänkbara författare till Shakespeares verk då Shakespeare är etablerad och det därför inte behövs någon annan, medan det inte finns någon annan etablerad författare till Shakespeares verk och det då är onödigt att ens försöka forska efter någon sådan, fastän det faktum återstår, att 'Shakespeares' samlade verk publicerades först sju år efter hans död och då i påfallande annorlunda versioner än dem som hälften av dem redan publicerats i.

Filmkrönika

För första gången på 37 år avstod jag i år från Göteborgs filmfestival. Anledningarna var åtskilliga. Biljetterna skulle i år vara dyrare, vissa förmåner hade slopats, som fick många att avstå, och framför allt var det bara en film på festivalprogrammet som direkt attraherade mig: den nya Dickensfilmen med Ralph Fiennes, som oundvikligen senare kommer att gå upp på biograferna och där vara billigare. Den film jag mest hade hoppats på, den tjeckiska filmatiseringen av historien om Jan Palach, som brände sig till döds i januari 1969 i protest mot den ryska ockupationen, kom inte alls med.

I stället blev det desto fler andra gamla goda filmer, som letades upp på nätet. Låt mig få presentera ett urval.

”*Love is a Many Splendoured Thing*” från 1955 med Jennifer Jones som Han Suin, den anlo-kinesiska läkaren i Hongkong som blir kär i den amerikanska journalisten William Holden i en innerlig men tragisk kärlekshistoria, är fortfarande en av de vackraste filmer som gjorts med många bidragande faktorer, dels den unika miljöskildringen av Hongkong 1949, den oslagbara musiken, den betagande sannskildringen av detta traumatiska kärleksförhållande, och två skådespelare som till fullo lever upp till historiens höga krav på äkthet. Den kanske intressantaste episoden är när Han Suin reser för att besöka sin familj i Chungking långt inne i Kina, det är en burgen familj som har allt det värsta att vänta sig av kommunisternas maktövertagande, som väntas när som helst, medan William Holden flyger efter henne för att hämta henne tillbaka till Hongkong, då han inte kan leva utan henne. Här ställs allting på sin spets i den totala kulturkollisionen mellan amerikanskt, brittiskt och kinesiskt, mellan den gamla kinesiska kulturtiden och den anryckande kommunistterrorns ännu oskrivna och oanade kapitel. Det är Han Suins egen historia hon skildrar i denna unika roman, som blev hennes stora världsframgång och som hon aldrig senare kunde leva upp till – i stort sett alla hennes senare och talrika böcker saknar helt dennas mänskliga äkthet, då hon efteråt mer eller mindre tvingades leva vidare i Kommunistkina och måste kompromissa med denna regim, vars lydiga skyltdocka hon blev, för att alls kunna arbeta vidare som läkare och överleva. I *A Many Splendoured Thing* skildras redan hennes tragiska dilemma. Då hennes sjukhusdirektör i Hongkong fann henne obekvämt då hon upptäckt honom med en älskarinna hade han intresse av att bli av med henne och såg till att hennes uppehållstillstånd och visum för Hongkong inte förlängdes. Hon hade all anledning att bli bitter på det brittiska etablissemanget, fastän hon var till hälften brittisk själv, och fann tydligen Kommunistkina lättare att tolerera, men hon förlorade sin själ i processen.

En annan kinesisk film är den storslagna episka klassikern ”55 dagar i Peking” med Ava Gardner som rysk baronessa i trasslig situation, David Niven som brittisk diplomat och huvudansvarig för den kritiska belägenheten och Charlton Heston som amerikansk major som trasslar till det ytterligare men gör det bästa av saken. Det handlar om Boxarupproret år 1900, då en kinesisk nationaliströrelse fick för sig att de skulle utrota alla 'utländska djävlar' ur landet

och faktiskt försökte göra det, med början bland alla kristna missionärer, som brutalt utsattes för förföljelsemassakrer. I Peking blir de utländska kvarteren med tyskar, briter, fransmän, ryssar, italienare, amerikaner och fem andra nationer utsatt för en formlig belägring med beskjutning inte bara med kanoner utan med granatkastartorn, så att Peking utsätts för ett formligt inbördeskrig med kinesiska nationalextremister mot alla stackars utländska diplomater och deras fredliga familjer. Utom ovan nämnda huvudrollsinnehavare glänser Flora Robson som den imponerande änkekejsarinnan Tzu Hsi, som tragiskt vacklar mellan nationalistpartiet och den moderata generalen, som förgäves predikar tålmod och återhållsamhet, medan utrikesministern formidabelt spelad av Robert Helpmann i hemlighet underblåser terroristverksamheten under den falska ytan av den fullkomliga artighet hos en perfekt kinesisk hovman, medan änkekejsarinnan ser sin kejsardynasti och all dess härlighet glida sig ur händerna. Man märker inte att denna mästerverkliga film med många dubbelbottnar har 50 år på nacken.

Charlton Heston var en praktfull typ som gjord för idealiska hjältegestalter som Moses och Ben Hur, men han saknade inte djup i sina rolltolkningar. I *"The War Lord"* gör han en liknande roll som den amerikanske majoren i Pekinghistorien men på 1100-talet i nordligaste Nederländerna, där han försvarar en normandisk förläning mot militanta hedningar från Friesland, som ansätter kusten med ständiga räder. Normanderna är kristna och ställs mot primitiva naturfolks hednatro och deras magi. Filmen är byggd på en pjäs som heter *"The Lovers"*, och älskarna i pjäsen är Charlton Heston som blir förälskad i en hednisk flicka, som blir lika förälskad i honom. Hon skall gifta sig med en barndomsvän, men det är hans rättighet som länsherre att ta henne före sin man på bröllopsnatten, om han släpper henne så fort det blir dager. Komplikationen är att han vägrar göra detta, och hon vägrar lämna honom. Detta vänder hela befolkningen mot honom och dessutom hans bror, och det ofrånkomliga dramat blir omfattande. Det intressanta med denna film är dess brutalt primitiva realism som är så långt borta från Hollywoods romantiska Ivanhoeillusioner som man kan komma och lika övertygande som Hollywoods medeltidskulisser idag är skrattretande.

Charlton Heston gjorde också Michelangelo i den film på Irving Stones roman *"The Agony and the Ecstasy"* som gjordes till 400-årsminnet av Michelangelos död – i år är det 450 år. Rex Harrison spelar påven som går från klarhet till klarhet i att djävlas med sin obändige konstnär, och frågan är om inte Rex Harrison tar priset. Han kom till denna film från sin roll som Julius Caesar, den enda imponerande rollkaraktären i skandalkatastrofen *"Kleopatra"* med Elizabeth Taylor i sitt livs sämsta roll, och fortsätter i princip samma roll här men som påven Julius II. Hans slutscener är oförglömliga, medan Heston gör en överraskande trovärdig Michelangelo, fastän han är alldeles för lång och grann – Michelangelo själv var ful och liten och vägde bara 48 kilo, åtminstone ibland. Båda är fullkomligt oitalienska men gör en bra och laddad film, där Irving Stones mycket omfångsrika och uttömmande Michelangeloroman, hans bästa, bara utnyttjats för kapitlen om det Sixtinska kapellet – hela filmen handlar bara om detta, men det räcker till och blir över. Carol Reed regisserade filmen.

Frågan är om inte Charlton Heston gjorde sin bästa rollskapelse i den som Pekinghistorien lika autentiska verklighetsskildringen *"Khartoum"* om general Gordon och dennes öde 1885, när han fick bära huvudansvaret för briterernas misslyckande i Sudan, när de först sände 10,000 man dit för att oskadliggöra *mahdin* och hans heliga krig under en general som genomförde en total katastrof vilken beväpnade upprorsrörelsen med en massiv arsenal av kanoner, ammunition och gevär, av vilka de tidigare inte haft något. General Gordon fick i uppdrag att evakuera den brittiska garnisonen med andra européer i Khartoum och gjorde så gott han kunde men valde att stanna kvar själv för att försvara staden. Han avråddes från början från att acceptera uppdraget, men premiärminister Gladstone, praktfullt spelad av Ralph Richardson, lyckades lura honom till att anta utmaningen mot hans mod och fåfänga. Sir Laurence Olivier spelar *mahdin* med den äran, han måste ha njutit av att få göra denna roll, och filmens bästa scener är när dessa

två extremt stolta män träffas vid närmare underhandlingar och kommer fram till att de egentligen är väldigt lika varandra, fastän de måste vara varandras fiender. *Mahdin* överlevde inte Gordons fall med många veckor, och man vet att det sista han ville var att göra Gordon till en martyr. Genom att så blev fallet hade *mahdin* förlorat och insåg det själv till sin förkrossande förtrytelse.

Charlton Heston gör nästan alltid överdrivet hederliga rollgestalter och lyckas göra dem fullkomligt övertygande, men efter general Gordon 1966 kunde han knappast längre överträffa sig själv i dessa heders- och integritetsprestationer. Dock återkom han i den oförlikneligt nästan outhärdligt smärtsamt vackra filmatiseringen av Jack Londons ”Skriet från vildmarken” 1972 som John Thornton, som här får betydligt större utrymme än i boken, men grundhistorien är berömligt nog den samma, då det måste vara en mycket svår historia att göra film av – en hund kan ju inte direkt instrueras. I boken är han en Sankt Bernhardshund, här är Buck en schäfer, men det fungerar faktiskt. Den är filmad i Norge av engelsmannen Ken Annakin och tydligen på en mycket låg budget, ty det är en mycket enkel film – inga onödiga åthävor, inga påkostade monumentalscener, nästan så att karaktären blir halvdokumentär, men här överträffar Heston sig själv i sin hederlighet. Musiken gör sitt till, en oförglömlig melodi av Carlo Rustichelli för att illustrera en vargs ylande, som förföljer en genom hela filmen och kulminerar i den tragiska utgången – detta är en film att sätta högt om inte högst av alla vildmarksskildringar, lika extremt romantisk och vacker som extremt realistisk, Jack London själv hade utan tvivel uppskattat den.

En annan sådan extremt realistisk och romantisk film var den spanska ”Faunens labyrint”, skriven och regisserad av Guillermo del Toro, som 2006 fick Oscar för årets bästa utländska film, vilket den mer än väl förtjänade. Denna blandning av sagofantasi och brutal verklighetsskildring från det spanska inbördeskrigets sista dagar ställer alla Harry Potter-filmer långt i skuggan. Det hela skildras ur en liten flickas synvinkel, som med sin havande mor förs av sin styvfar en spansk kapten upp i bergen, då han vill att modern skall föda hans barn i hans närvaro och han ännu har några republikaner kvar att bekämpa. Allting tilldrar sig sedan ute i den spanska vildmarken i krigszonen mellan en monstruöst brutaliserad fascistisk milis och förtvivlade nödlidande partisaner. Flickan upptäcker en öververklighet i den omgivande skogen då hon kontaktas av en faun, mäterligt spelad av Doug Jones – han dominerar hela filmen, som ger henne några märkliga uppgifter, vilket leder till ständigt mer tilltrasslade komplikationer. Allt är dock logiskt realistiskt hela vägen, och filmen går ut på att demonstrera hur slätt fascismen står sig mot magin. Den politiska konflikten övergår i en konflikt mellan soldaternas verklighet och en magi som är omöjlig för dem att förstå, varför de bekämpar den med de medel de har till sitt förfogande, som är helt fel, så att allt går snett och blir bara värre och värre. Detta är en mycket stark film med några mycket obehagliga scener, fascismen avslöjas och kläs fullständigt naken i sin omänsklighet, men samtidigt är filmen förkrossande betagande och oförglömlig i sin sanning och skönhet.

Det har diskuterats i det oändliga vad som är det viktigaste för en film att bli bra. Enbart bra musik är inte tillräckligt, enbart vackert foto är inte heller tillräckligt, medan det är mycket svårt att göra en dålig film på en bra historia. Helst skall alla tre faktorerna lyckas på ett bra sätt, och när de gör det, som i fallet *Love is a Many Splendoured Thing*, måste det bli en outslitlig klassiker av det hela. Men en film i vilken alla tre faktorerna lyckades över all förväntan och trots oplanerade missöden och trots att Broadwaymusikalen i sig var oöverträffbar i sin uppsättning, är det unika exemplet *South Pacific* från 1958, regisserad av Joshua Logan men med flera av 1949 års Broadwayuppsättning med i produktionen, främst han själv, men även Juanita Hall som den oförlikneliga Bloody Mary, en bisarr gestalt som nästan dominerar hela filmen med sin intrigans. Filmen har fått hård kritik för Mitzi Gaynors tafatta velighet, mest för att man då orättvist jämfört henne med Mary Martin från Broadwayuppsättningen, men frågan är om inte Mitzi Gaynor ändå är bättre. Mary Martin var

ingen skönhet hur bra hon än sjöng och hade en nästan kall utstrålning, medan Mitzi Gaynor i sin skygga osäkerhet uppvisar en betydligt äktare känslighet. Hon utsätts ju i alla fall i egenskap av ung grön amerikansk sjuksköterska från mellanvästern placerad mitt ute i brinnande krig, för en äldre erfaren och överväldigande charmig medelålders fransman, som inte bara har en äventyrlig bakgrund med ett mord på sitt samvete utan dessutom två barn med en avliden polynesisk hustru. Man kan inte begära av nippertippan Mitzi Gaynor att hon omedelbart skall falla för en sådan utan betänkligheter. Men hon är den enda osäkerhetsfaktorn. Rossano Brazzi som Émile de Becque dominerar hela filmen med sin farliga charm, de hade inte kunnat finna en lämpligare löjtnant Cable än den lika unga och känsliga John Kerr, Ray Walston är suverän som clownen bland marinsoldaterna och står för en oefterhärmlig komik, men framför allt besjålas hela filmen av en nästan mystisk perfekt blandning av romantik och realism – kriget blir under händelsernas gång alltför påtagligt i sin grymma verklighet, medan musiken, Richard Rodgers bästa, bara bjuder på melodiska klassiker av genomgående förförisk skönhet. Till allt detta kommer fotot.

När Joshua Logan experimenterade med filter hette det, att man skulle kunna avvara filtereffekten om den inte var tillräckligt tillfredsställande. När det kom till kritan visade det sig att filterfotot inte gick att avlägsna. De sekvenser som man experimenterat med filter till var hopplöst oreparerbara. Man fick ha kvar dem eller göra om hela filmen. Man valde att ha kvar dem.

Detta har utlöst oändliga diskussioner under alla årtionden. Å ena sidan har man menat, att hela filmen är misslyckad på grund av den felslagna filterbehandlingen, medan å andra sidan det finns de som hävdar att filterfilmningen accentuerat magin och att den lyckats lika bra som den varit djärvt uttänkt. *Fritänkaren* måste sälla sig till de senare. Resultatet är en ofrånkomligt magisk film både vad gäller regi, musik, skådespelarprestationer, handling, och ett foto som gör denna dramatiskt romantiska historia till en av filmhistoriens märkligaste produktioner.

En annan invändning mot filmen har varit den bristfälliga romansen mellan Rossano Brazzi och Mitzi Gaynor. De kommer liksom aldrig till skott. I den första långa romansscenen undviker hon konsekvent att bli kysst, i *garden party*-scenen flyr hon fältet i panik, och i slutscenen, som borde etablera förhållandet, tar de bara varandra i handen, detta i kontrast mot de extremt romantiska scenerna mellan John Kerr och Bloody Marys dotter. Men detta är just grejen. Just genom att den åldrande de Becque och den tafatt oerfarna Nellie aldrig lyckas komma varandra nära blir laddningen och romantiken mellan dem desto mera förhöjd och spännande. Ingen, och allra minst de själva, kan förneka kärleken mellan dem, de Becque är en alltför övertygande passionerad natur som ibland hotar explodera, han är en övertydligt farlig man, medan den stackars utsatta tossan Nellie drunknar i hans charm och måste spjärna emot av ren självbevarelsedrift, vilket bara ökar spänningen mellan dem, intill det outhärdliga. Först när han fått ladda ur sig genom kriget och kommer tillbaka utsliten och härjad efter begravningen av John Kerr kan han börja ta det lugnt, och hon kan då börja med att försiktigt acceptera hans utsträckta hand...

Milstenar, februari 2014

- 1 200 år sedan Lord Byrons *The Corsair*, hans mest framgångsrika dikt, publicerades.
- 2 Dirigenten Andrew Davis 70 år.
- 4 40 år sedan Patricia Hearst kidnappades.
- 5 William S. Burroughs 100 år.
- 6 Christopher Marlowe 450 år, det elisabetanska dramats skapare.
- 7 100 år sedan Charlie Chaplin debuterade som luffare.
- 9 Max Manus 100 år.
- 11 200 år sedan Norges första självständighetsförklaring.
- 13 George Segal 80 år.

- 15 Galileo Galilei 450 år.
- 17 René Russo 60 år.
- 18 John Travolta 60 år.
Matt Dillon 50 år.
450-årsminnet av Michelangelos bortgång.
- 21 Robert Mugabe 90 år.
- 23 80-årsminnet av Edward Elgars bortgång.
- 24 Renata Scotto 80 år.

Påskbesvär, del 8: Avslutning.

Detta var en av mina hemskaste och mest smärtsamma resor någonsin, fastän den också var en av de allra kortaste. Vinterresan 1993 var någonting liknande men inte lika smärtsam, medan i och med denna resa man definitivt plötsligt hade förlorat en stor del av sitt liv. *Memento mori* heter det ju, tänk på att du skall dö, men den schablonfrasen täcker intet av den smärta, vanda och tvångsomvälvning av hela ens liv med ofrånkomliga omvärderingar av alla värden som förlusten av en så närstående innebär. Från andra sidan har hon bett mig trösta mig med min andra närmaste kvinnliga vän, som hon står i kontakt med, men livlinan, navelsträngen och den livsviktiga konkreta kontakten är ändå ohjälpligt bruten och därmed med båda mina föräldrar. Det måste bli ett trauma som består som en total oacceptabilitet, det går inte att acceptera, och ändå måste man göra det. Hennes liv förlängdes utan tvekan med ett antal år genom hennes flytt till Enggård, men det groteskt ironiska är det, att ju längre en människa lever och klarar sig, desto värre blir sedan skilsmässan både för hennes närmaste och troligen även för henne själv – ju längre man lever, desto mera fäster man sig vid sitt liv, vilket bidrar till att man lever ännu längre.

Jag sov illa min natt i Enggård, vaknade klockan 3 och kunde inte somna om, och när detta var ett ologiskt och oförklarligt fenomen, när jag borde ha varit dödstrött efter min förfärliga natt i likkisttåget, började jag undra och försöka pejla in Gun. Det var som om hon ville fram med någonting, att hon var ledsen för någonting och ville be om ursäkt för att hon hade misslyckats. Hon hade inte alls misslyckats. Hon hade varit världens bästa mor, det hade inte kunnat finnas någon bättre, men det var något annat.

Jag hade ännu inte fått del av Guns testamente, och i bilen in till Helsingör menade Michael att han hade skickat det. Den filen hade helt enkelt undgått mig, som om det rentav hade varit meningen att jag inte skulle känna till det. När jag senare fick del av hennes testamente förstod jag hennes hemlighet och bryderi. Det är en sak mellan mig och henne och mellan mig och familjen, så den kan inte gås närmare in på här, precis liksom även hon alltid behöll sina känsligaste relationshemligheter med till exempel sin bror för sig själv.

Det viktigaste var att vi var förenade i harmoni och vänskap och enbart ljusa minnen av vår mor. Det var min föresats att hålla bättre kontakt än någonsin inte bara med mina syskon utan också med mina kusiner och andra släktingar, främst de i Verona. Som Aurelios släktingar kan jag lugnt dela hemligheten med dem, då jag vet att de kommer att bevara den väl, men det är möjligt att det blir onödigt att göra det, och nu nästan ett år senare kan jag konstatera att det blev faktiskt så. Ingen hemlighet kan dock hållas i längden, allt måste bli uppenbart förr eller senare, men man kan åtminstone styra hur det skall gå till. Detta kunde bli en svår diplomatisk uppgift, som min far väl hade förstått sig på, då han var den perfekta diplomaten, men som sagt var – det är inte längre aktuellt. Förhoppningsvis är hon nu återförenad med honom – de var perfekta ihop, och jag njuter fortfarande vid blotta tanken på dem och gläds åt deras bestående ljusa minne, som om de båda alljämt var kvar och för alltid.

Tillbaka till Spiti, del 5: Krisen.

Det visade sig svårt att ta sig ut ur Spiti. Vägarna var fortfarande blockerade både mot Lahaul och mot Kinnaur. Passet över Kunzun La var stängt genom att vattenmassorna brutit igenom vägen efter att vi först sluppit igenom in till Spiti, och mot Kinnaur hade jordskred blockerat vägen. Därför kom det ingen buss från Rekong Peo (i Kinnaur 20 mil från Kaza), och därför körde det ingen buss över Kunzun La.

Att landet varit strömlöst i tre månader gjorde inte saken bättre, vilket vållat landet utsägliga problem inte minst när det gällde sjukhusen. Men det värsta problemet var festivalen i Kaza, som nu varade i tre dagar från lördag till måndag (19-21 augusti) och som innebar att hela Kaza förvandlades från en sömrig halvdöd by till ett stökigt kaos av myllrande människomassor, då plötsligt hela Spiti kommit hit. Dunka-dunka-musik och skrällande högtalare från arenan och busstorget vräkte på från morgon till kväll, och trängseln var som i Delhi eller Benares. Naturligtvis hade alla dessa människor kommit hit med fordon, varför de också måste bege sig tillbaka med fordon, varför alla fordon var upptagna, varenda jeep och lokalbuss. Vår värd Phuntsok ansträngde sig hela kvällen för att finna ett fordon åt oss och tycktes få napp, men det sket sig. Kanske det skulle lösa sig på morgonen. Kanske det var meningen att vi skulle stanna en extra dag i Kaza, i synnerhet i betänkande av Jannes kritiska hälsa. Hans förkylning hade nu börjat lossna i form av näsforsar, så han var på god väg mot återhämtning. I ett led av konvalescensen nosade vi upp ortens lokala spritbutik, som vår nepalesiske värd på vår lilla tibetanska restaurang kunde ge oss en anvisning till, en reguljär indisk spritbutik bakom galler och med flera expediter bakom gallret, där han kunde köpa öl, som han längtade efter. Jag frågade om priset på deras *Green Label* whisky, och det var bara 300 rupier för en hel flaska. Så vi skulle nog åtminstone överleva.

Underhandlingarna med bussbolaget och med våra båda jeepmöjligheter pågick hela dagen. Mellan varven gick vi upp till klostret och hälsade på i butiker och sjapp, jag letade genom hela staden efter en kopp kaffe, ett *German Bakery* hade en espresso att erbjuda för 50 rupier, det verkade rena fusket, men vår tibetanska sylta hade faktiskt kaffe. Det var varken övertygande eller starkt, men det var kaffe.

Till slut kom vi till en överenskommelse med vår effektive reseterminal Lho-Te, Karmas arbetsgivare, som erbjöd en jeep hela vägen till Leh. Priset var 10,000, det var långt bortom mina möjligheters horisont, och jag ville helst stanna till i Keylong. Priset till bara Keylong fastställdes till bara 4000, men Janne ville gärna använda sig av jeepen hela vägen fram. Vi erbjöds en rabatt ner till 9000, och med tanke på Jannes utsatta hälsa slog vi till. Därmed skulle vi slippa allt eventuellt strul på vägen med bussbyte vid Gramchu-Khoksar, och resan kunde inte bli bekvämare eller effektivare. Det fick lov att kosta reserverna.

Emellertid var resan ännu inte rodd i hamn. Vi måste komma överens med chauffören, och han stod ingenstans att finna. Han hade just kommit från Leh och hade uttröttad lagt sig att sova, och ingen visste när han skulle vakna. Vår agent Lho-Te bad oss komma tillbaka halv 4. Busstationen hade bett oss komma halv 5 om vi ville ha biljetter. När vi kom till Lho-Te halv 4 var chauffören försvunnen. Han sov inte hemma längre, och ingen visste vart han hade tagit vägen. Vi väntade en halvtimme och ombads sedan komma tillbaka halv 6.

Vår värd på hotellet tyckte det var säkrast att vi skaffade en bussbiljett. Hans försök att hjälpa oss hade strandat. Han hade haft en jeep på gång tillsammans med ett gäng, så det skulle bli så billigt som 600 per person till Keylong, men den chauffören blev sjuk och måste till sjukhus, varpå de andra beslöt att ta bussen.

Ändå ville jag i det längsta tro på vår agent. Vi missade busschansen, och vår agent lovade presentera chauffören när vi hade vår avskedsmiddag hos vår nepalesiske tibetan. Klockan var då halv 7.

Halv 8 dök han upp med chauffören, en ladakhier som genast ingav förtroende. Han fick sin handpenning, och saken var klar. Avfärd klockan 4 på morgonen.

Den som hade gett oss kontakten med Lho-Te var en yppig och älskvärd amerikanska där från Pennsylvania som numera bodde i Wyoming men tillbringade somrarna i Spiti som konverterad buddhist. Hon gjorde ett mycket irländskt intryck och hade mycket riktigt ett klart irländskt påbrå blandat med litauiska, skotska och andra blandade element. Hon var en entusiastisk buddhist och mycket pratsam och älskvärd och gav oss flera goda råd, bland annat kontakten med Lho-Te, som råkade vara Karmas arbetsgivare. Denne hade gett sig tillbaka till Manali, men jag fann honom på *facebook* och skickade honom en vänförfrågan.

Jag köpte min whiskyflaska att ha i reserv för 300 rupier (36 kronor), och det dracks ganska mycket där i Kaza under de pågående festivaldagarna. Då och då knackade på vår dörr en och annan berusad hotellgäst som hade gått fel.

Vädret var det si och så med. Det såg fortfarande mörkt ut åt Manalihållet, och den sista eftermiddagen överraskades vi av en rejäl regnskur. Men bussen hade kommit från Manali, vägen västerut var öppen, och vi kunde fly vidare från isoleringen och ovädret och elektricitetslösheten i Spiti till en förhoppningsvis soligare och stabilare tillvaro i Ladakh.

Halv elva denna kväll kom elektriciteten tillbaka till Spiti.

(I nästa nummer: *Lebresan.*)

Resan till Dzhongkhul, del 14: Dzhongkhul.

Det bor 27 munkar i klostret Dzhongkhul av vilka vi såg ungefär 8, av vilka de flesta var minderåriga barn. Naroda Rinpoche bodde tydligen här på 1400-talet och var helig och gav anledning till klostret. Det påminner mycket om Phuktar men är betydligt mindre och framför allt mindre turistiskt. Det är därför mera övertygande och ursprungligt och betydligt mera inspirerande genom den vilda terrängen, det storslagna landskapet med snöiga skyhöga bergstoppar och vattenfall och den genuina fromhet som besjalar denna meditationsplats. Själva den heliges grotta kommer man till genom klostret, men man kan gå betydligt högre upp till andra grottor och enskilda kapell.

Vi fick bo på nåder i två rum mellan klostret och munkbostäderna, då vi inte hade något tält, men vi trakterades dessutom med både middag och frukost dagen därpå. För första gången sov man riktigt gott i Ladakh under denna resa. Tre nätter i rad hade varit fruktansvärda med uppstigning 02.30 eller utan säng, som den senaste natten, men här sov man på en madrass på golvet tillsammans med fyra andra utan att någon snarkade. Alla sov ut ordentligt.

Naturligtvis var det koreanska paret besvikna för att de inte fick komma till Guru Rinpoches grotta, som hade varit avsikten och meningen med hela deras resa. På återvägen pekade chauffören ut den för oss på andra sidan floden. Det var en mycket brant stig mycket högt upp, och längst där uppe var det ett mycket litet hus. Sedan gick det en ännu brantare stig ännu högre upp till grottan, som inte syntes. Det enda som syntes var hur omöjligt det var att ta sig dit.

Då chauffören bara instruerats att föra oss dit och inte alls till Dzhongkhul blev detta en extra resa för honom som vi fick betala för. Koreanerna tog skulden till misstaget på sig, och vi andra behövde bara betala 100 rupier extra. Det var det minsann värt, ty det var så mycket vi hade lärt oss av munkarna på bara detta knappa dygn. De lever ett fullständigt rent liv så nära naturen att det knappast går att komma närmare inpå den, och den mat de bjöd på var den godaste under resan hittills, fastän middagen bara var ris och linser och frukosten en sorts stuvning av den vanliga munksorten med både grönsaker och en och annan köttbit av får.

Klostret hade aldrig haft så många gäster på en gång förut, rekordet var fem på en gång, så vår lilla exotiska grupp slog alla rekord. Efter återkomsten till Padum flyttade polackerna och kineserna in i mitt härbärge. Det verkade som om alla sex skulle följa med mig på bussen åtminstone till Kargil på lördag morgon.

För de två dagar i Padum som återstod diskuterades planer på Stongday och Zangla, men ingenting var säkert.

Därmed var förvirringen i Padum inte över. Den tog sig ständigt nya uttryck. Klockan 2 måste vi avbryta all internettrafik på grund av ständiga strömavbrott. Två gånger skrev jag ett brev som när det skulle skickas avbröts av strömavbrott och var borta när strömmen kom tillbaka. Avbrottet varade till halv 8, och då var strömmen så svag att ingen dator kunde fungera.

För att summera förvirringen med Dzhongkhulresan: Det var koreanerna som arrangerade jeepen, medan vi andra hela tiden talat om Dzhongkhul. Koreanernas dröm var om en helig grotta som var omöjlig att nå. Förhoppningsvis blev de ändå nöjda med resan. Brodern satt högst upp i klostret i två timmar och mediterade medan han frös i vinden. Även systemen mediterade till maximum. Guru Rinpoches heliga grotta blev en ouppnåelig dröm för dem, men ärligt talat kunde de inte ha fått något bättre än Dzhongkhul.

Min internetvärd berättade, att strömmen var så svag för att den levererades med diesel. Något hade gått på tok med det hydrauliska kraftverk som skulle ha levererat strömmen. Som konsekvens skulle Padum ha ström bara mellan 7 och 10 på kvällen och ingenting för övrigt. Han lovade att reparera sin generator i morgon på morgonen, när vi skulle gå till Mune.

Anledningen var att jag på kvällen stötte ihop med min vän munken Dorje från Mune, som jag inte sett på tre år. Hans fransyska sponsor Suzie var där nu, vilket allt förpliktade till en artighetsvisit.

Jag berättade mina planer för Mikael och Sofia, och de beslöt att hänga på.

Under natten fick jag ett hemligt besök. Det var ungefär vid fyratiden, och det lät precis som om någon smög utanför knutarna. Jag beslöt att vänta och se, det kanske bara var en nattlig vandrare, ett vilset fyllo eller någon som behövde slå en drill, men prasslandet bara fortsatte och tilltog. Till slut måste jag konstatera till min förvåning att det var inne i mitt eget rum. Detta bekräftades när någon gjorde ett kraftigt anfall mot papperskorgen. Det kunde bara vara en mus. Då tände jag ficklampan.

Mycket riktigt. Under min säng såg jag den lilla musen med en rikhaltig fångst av en aprikoskärna. Den var inte större än att den rymdes mellan tummen och pekfingret när man satte deras spetsar mot varandra och var världens sötaste, med pyttesmå svarta ögon tindrande som små stjärnor och världens tunnaste lilla svans. Jag lät den fortsätta göra nya räder mot papperskorgen och erövra nya aprikoskärnor så länge den ville, men dess prasslande och nästan oväsen till stök var imponerande för en så liten mus. Man fick naturliga associationer till den klassiska Peter Sellers-filmen "Musen som röt".

(I nästa nummer: *Artighetsvisiten.*)

Förseningsresa med komplikationer, del 3: Mariannes synpunkter.

Johannes hade lyckats få Marianne till Manali till min ankomst. Hon hade ingen ny konferens på gång, men de bad mig stanna över Diwali. Här infann sig emellertid ett problem.

En av min värds yngre vänner hade också bjudit mig över Diwali upp till sitt ställe i lugn och ro någonstans bortanför allt det oväsen med bomber och fyrverkerier som Manali lovade bjuda på till ljusets högtid. Själv hade jag planerat lämna Manali före Diwali, just för att slippa allt dunder och brak. Om jag stannade skulle jag förlora 1-2 dagar, och tidtabellen och dess program kunde riskeras. Jag fattade inget omedelbart beslut men beslöt att ta en dag i sänder.

En annan orosfaktor var vädret. Det var inte det bästa. Redan första dagen regnade det, och andra dagens morgon var helt utan sol och därför mycket kall. Vädret hotade sätta fart på en bort därifrån.

Ett annat intressant alternativ vore att satsa helt på Manali och Dharamsala och sedan ta tåget direkt till Darjeeling. Om vädret var lika kallt och dåligt i Garwhal som här var det meningslöst att tänka på Joshimath och Nanda Devi. Bara gynnsamt väder kunde göra det värt att besöka dessa områden. Johannes och Marianne tyckte absolut att jag skulle satsa på Diwali i

Manali – det kunde bli en oförglömlig upplevelse, som kunde ge mig nya värdefulla lokala kontakter för framtiden.

Å andra sidan var det ingenting som lovade att vädret i Darjeeling skulle vara bättre, och jag ville ogärna ännu en gång gå miste om Mukteshwar.

Marianne hade lika litet som jag någon erfarenhet av UFO men var ännu mer än jag kritisk och ifrågasättande av Johannes berättelser.

”Menar du att de kommer hit och ger sig till känna bara för att uttrycka sin oro över mänsklighetens utveckling och vad vi gör med planeten? Tar de då för givet att vi är oansvariga och inte kan klara oss själva? Om de verkligen finns och kommer hit för att ingripa med att kidnappa människor och experimentera med dem, som många menar sig ha erfarit, så är de inte bättre än Columbus när han ingrep i Amerika och fick dess urbefolkningar utrotade, eller de belgiska kolonisterna i Kongo. De inkräktar, och vi kan inte tro något gott om deras avsikter. Om de vill hjälpa oss och rädda planeten – varför rensar de inte ut sex sjundedelar av mänskligheten, som James Lovelock och andra förordar? Nej, jag tror inte på det. För mig är det modern mytologi och science fiction, tills verkligheten övertygar mig om motsatsen. Vi måste klara planeten själva. Människan har allt intresse av att rädda allt liv på jorden och inget intresse alls av att förinta någonting av det. Dan Brown visar vägen i sin senaste roman. Där finns hela lösningen. Människan måste progressivt bringas till att föda färre och färre barn genom utbildning, information och vid behov medicinering. Befolkningstillväxtkurvan måste vändas nedåt. Människan har inget val. Det eller värre katastrofer, men det är bäst att hon får sköta problemet själv.”

Johannes menade att det var just den linje de UFO-kontakter han haft förespråkat själva, och han menade att Dan Brown och även James Lovelock för den delen mycket väl själva kunde ha haft kontakt med dem och konfererat med dem. Båda laborerade med verkligheten en aning bortom normal mänsklig kompetens, som kunde indikera utomjordiska influenser.

Marianne menade att världens största miljöproblem var de okontrollerat svällande megastorstäderna, där mellan 10-20 miljoner allt hårdare trängde ihop sig i en allt giftigare miljö, som bara förgiftade omvärlden, medan storstäderna egentligen bara främjade okultur, kriminalitet och hänsynslös girighet och egoism. ”Jag har bara sett lyckliga och friska barn ute på landet i naturen. Ju närmare naturen människan lever, desto friskare och lyckligare är hon, och ju längre bort från naturen hon lever, desto osundare blir hon. Allt som främjar och odlar naturen är av godo, medan allt som skadar och motverkar naturen i själva verket skadar människan.”

Det höll naturligtvis både jag och Johannes med om.

En glad överraskning var att Tony från Örebro dök upp. Jag hade saknat honom de senaste åren i Ladakh, och han förklarade det med att han hade haft visumproblem. Nu var han sina sista dagar i Manali och stod i beråd att flytta till Rishikesh. Han hade numera kort och egen hemsida om sin Tai-Chi-verksamhet.

Vädret var som det var och vållade problem med sin nyckfullhet. Det kunde vara hur varmt och vackert som helst på morgonen, och så när man satt uppe i Vashisht utan tröja kunde det plötsligt börja blåsa infernaliskt med kraftig förmörkning av moln och himlen och med temperaturfall på mer än 10 grader. Taras inbjudan till Diwali gällde söndagen, mitt schema skulle därmed försenas minst två dagar då oartigheten att tacka nej till honom vore omöjlig, och den osäkra väderfaktorn gjorde det mer och mer troligt att jag skulle skippa Garwhal och Kumaon den här gången. I stället skulle jag få mera tid i Dharamsala, Darjeeling och Sikkim.

Men på lördagen var vädret åter alldeles idealiskt, temperaturen i mitt rum steg snabbt från 12 till 17 grader, så man kunde börja hoppas igen.

(I nästa nummer. *Diwali i Manali.*)

Göteborg den 3 februari 2014